

Press och information

Europeiska unionens domstol
PRESSMEDDELANDE nr 70/15
Luxemburg den 16 juni 2015

Dom i målet C-62/14
Gauweiler m.fl.

OMT-programmet som tillkännagavs av ECB i september 2012 är förenligt med unionsrätten

Detta program för köp av statsobligationer på andrahandsmarknaderna omfattas av ECB:s befogenheter på den monetära politikens område och åsidosätter inte förbudet mot monetär finansiering av medlemsstaterna

Genom ett pressmeddelande den 6 september 2012 tillkännagav Europeiska centralbanken (ECB) att den hade antagit vissa beslut avseende ett program¹ som tillät Europeiska centralbankssystemet (ECBS) att på andrahandsmarknaderna² förvärva statsobligationer från medlemsstaterna i euroområdet när vissa villkor var uppfyllda. Detta program, allmänt kallat OMT (Outright Monetary Transactions)-programmet, avser att åtgärda störningar av den monetära politikens transmissionsmekanism, vilka har orsakats av den särskilda situationen för statsobligationer som har utfärdats av vissa medlemsstater, samt att upprätthålla den monetära politikens enhetlighet.

ECB hade nämligen konstaterat att räntorna på statsobligationer från olika stater i euroområdet vid denna tidpunkt var föremål för kraftig volatilitet och extrema skillnader. Enligt ECB berodde inte dessa skillnader enbart på makroekonomiska skillnader mellan staterna, utan också delvis på krav på orimligt höga riskpremier för obligationer som utfärdats av vissa medlemsstater. Dessa riskpremier var avsedda att täcka en risk för att euroområdet skulle upplösas. Enligt ECB hade denna särskilda situation kraftigt försvagat ECBS:s monetära politikens transmissionsmekanism genom att leda till en fragmentering av villkoren för bankernas återfinansiering och kreditkostnader som kraftigt begränsade verkningarna av impulser från ECBS på ekonomin i en betydande del av euroområdet.

ECB har anfört³ att själva tillkännagivandet av programmet var tillräckligt för att uppnå den önskade effekten, det vill säga att återupprätta den monetära politikens transmissionsmekanism och enhetlighet. Mer än två år efter dess tillkännagivande har programmet fortfarande inte genomförts.

Vid Bundesverfassungsgericht (Tysklands federala författningsdomstol) har det inletts flera mål rörande grundlagsenlighet⁴ med avseende på Deutsche Bundesbanks (Tysklands centralbank) medverkan vid genomförandet av OMT-programmet och på förbundsregeringens och förbundsdagens (Bundestag) påstådda passivitet i förhållande till detta program. Sökandena i dessa mål har gjort gällande att OMT-programmet dels inte omfattas av ECB:s mandat och åsidosätter förbudet mot monetär finansiering av medlemsstaterna i euroområdet, dels att det åsidosätter den demokratiska principen som stadgas i den tyska grundlagen (Grundgesetz) och därför undergräver Tysklands konstitutionella identitet.

¹ Europeiska centralbankens råds "beslut" av den 6 september 2012 om en rad tekniska detaljer avseende Eurosystemets direkta monetära transaktioner på andrahandsmarknaderna för statsobligationer.

² Det vill säga inte direkt från de berörda medlemsstaternas myndigheter och offentligrättsliga organ, utan endast indirekt från de aktörer som tidigare har förvärvat obligationerna på förstahandsmarknaden.

³ Detta påstående har inte ifrågasatts vid EU-domstolen.

⁴ Dessa mål har inletts av flera grupper av enskilda, varav en stöds av mer än 11 000 underskrifter. Dessutom har Fraktion DIE LINKE im Deutschen Bundestag (partigruppen DIE LINKE i förbundsdagen) inlett ett mål vid den hänskjutande domstolen rörande en tvist mellan konstitutionella organ.

Bundesverfassungsgericht har ställt frågor till EU-domstolen för att få klarhet i huruvida unionsfördragen tillåter ECBS att anta ett sådant program som OMT-programmet. Bundesverfassungsgericht är bland annat osäker på huruvida detta program omfattas av ECBS:s befogenheter, såsom dessa anges i unionsfördragen. Bundesverfassungsgericht vill också få klarhet i huruvida programmet är förenligt med förbudet mot monetär finansiering av medlemsstaterna.

Genom dagens dom slår domstolen fast att unionsfördragen⁵ tillåter ECBS att anta ett sådant program som OMT-programmet.

ECBS:s befogenheter

Domstolen erinrar om ECBS:s befogenheter. Det ankommer på ECBS att utforma och genomföra den monetära politiken (för vilken unionen är har exklusiv befogenhet för de medlemsstater som har euron som valuta). Domstolen påpekar att ECBS, enligt principen om tilldelade befogenheter, inte med giltighet kan anta och genomföra ett program som ligger utanför den monetära politikens område enligt primärrätten. För att säkerställa iakttagandet av denna princip omfattas, under vissa förutsättningar som fastställs i fördragen, de akter som ECBS antar av EU-domstolens kontroll.

Domstolen konstaterar att **OMT-programmet**, med hänsyn till målen med programmet och de medel som föreskrivits för att uppnå dessa mål, **omfattas av den monetära politiken och följaktligen av ECBS:s befogenheter.**

För det första bidrar OMT-programmet, genom att det syftar till att upprätthålla den monetära politikens enhetlighet, till att uppfylla målen med denna politik, eftersom denna enligt unionsfördragen ska vara "gemensam".

För det andra är OMT-programmet, genom att det syftar till att säkerställa en lämplig transmission av den monetära politiken, både ägnat att säkerställa den ekonomiska politikens enhetlighet och att bidra till dess **huvudmål**, vilket är att **upprätthålla prisstabilitet.**

ECBS förmåga att påverka prisutvecklingen genom sina beslut på den monetära politikens område beror till stor del på transmissionen till de olika sektorerna i ekonomin av de impulser som det sänder ut på penningmarknaden. En försämrad funktion hos den monetära politikens transmissionsmekanism kan därför göra ECBS:s beslut verkningslösa i en del av euroområdet och följaktligen äventyra den monetära politikens enhetlighet. Eftersom en försämrad funktion hos den monetära politikens transmissionsmekanism påverkar effektiviteten av de åtgärder som ECBS antar, påverkas dessutom med nödvändighet ECBS:s förmåga att upprätthålla prisstabilitet. Den omständigheten att OMT-programmet eventuellt även kan bidra till stabilitet i euroområdet (vilket omfattas av den ekonomiska politiken) påverkar inte denna bedömning. En monetär-politisk åtgärd kan nämligen inte jämföras med en ekonomisk-politisk åtgärd enbart av den anledningen att den kan ha indirekta verkningar på euroområdets stabilitet.

När det gäller de åtgärder som avses i OMT-programmet, det vill säga köp av statsobligationer på andrahandsmarknaderna, påpekar domstolen att det rör sig om ett av de instrument för den monetära politiken som föreskrivs i unionsfördragen, enligt vilka ECB och de nationella centralbankerna får verka på de finansiella marknaderna genom att köpa och sälja lätt omsättningsbara värdepapper med leverans i euro.

OMT-programmets särskilda egenskaper innebär inte att det kan jämföras med en ekonomisk-politisk åtgärd. Vad särskilt gäller den omständigheten att de berörda medlemsstaterna vid genomförandet av OMT-programmet fullt ut måste iakta de makroekonomiska anpassningsprogrammen inom Europeiska finansiella stabiliseringsfaciliteten (EFSF) eller Europeiska stabilitetsmekanismen (ESM), kan det visserligen inte uteslutas att dessa egenskaper indirekt påverkar uppnåendet av vissa ekonomisk-politiska mål. Sådana indirekta verkningar kan emellertid inte innebära att OMT-programmet ska anses utgöra en ekonomisk-politisk åtgärd,

⁵ Särskilt artiklarna 119 FEUF, 123.1 FEUF, 127.1 och 127.2 FEUF samt artiklarna 17–24 i protokoll (nr 4) om stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken.

eftersom det framgår av unionsfördragen att ECBS, utan att åsidosätta målet rörande prisstabilitet, ska stödja den allmänna ekonomiska politiken inom unionen.

Enligt domstolen åsidosätter OMT-programmet inte heller proportionalitetsprincipen.

För det första kunde ECBS, under sådana ekonomiska förhållanden som dem som angavs av ECB den 6 september 2012, med rätta fastställa att OMT-programmet är ägnat att bidra till att uppnå de mål som eftersträvas av ECBS och följaktligen till prisstabilitet.

För det andra går detta program – med beaktande av de villkor som föreskrivs för dess genomförande, bland annat att det strängt underordnas de eftersträlvade målen och att det begränsas till vissa typer av obligationer som utfärdats av medlemsstater som valts på grundval av kriterier som har samband med dessa mål – inte uppenbart utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.

För det tredje har ECBS vägt de olika ifrågasättande intressena på så sätt att det undviks att det vid genomförandet av OMT-programmet kan uppkomma olägenheter som är uppenbart oproportionerliga i förhållande till de mål som eftersträvas med programmet.

Förbudet mot monetär finansiering av medlemsstaterna

Domstolen konstaterar att detta förbud inte utgör hinder för att ECBS antar ett sådant program som OMT-programmet och genomför det på sådana villkor som inte ger ECBS:s intervention en verkan som motsvarar den av ett förvärv av statsobligationer direkt från medlemsstaternas myndigheter eller andra offentlighetsliga organ.

Även om unionsfördragen förbjuder allt finansiellt stöd från ECBS till en medlemsstat hindrar de inte generellt att ECBS från en medlemsstats borgenärer förvärvar obligationer som tidigare har utfärdats av medlemsstaten.

Förvärvet av statsobligationer på andrahandsmarknaderna får dock inte ha en verkan som motsvarar den av ett förvärv av statsobligationer på förstahandsmarknaderna. Sådana förvärv får inte heller göras för att kringgå förbudet mot monetär finansiering av medlemsstaterna, vilket syftar till att medlemsstaterna ska iakttä en sund finanspolitik, genom att undvika att en monetär finansiering av offentliga underskott eller en positiv särbehandling av myndigheter på finansmarknaderna leder till alltför stor skuldsättning eller alltför stora underskott hos medlemsstaterna. När ECB genomför förvärv av statsobligationer på andrahandsmarknaderna måste den således kringgärda sin intervention med garantier som är tillräckliga för att interventionen ska vara förenlig med förbudet mot monetär finansiering.

I detta hänseende påpekar domstolen att ECBS:s intervention i praktiken skulle kunna ha en verkan som motsvarar den av ett förvärv av statsobligationer direkt från medlemsstaterna om de aktörer som kan förvärva statsobligationer på förstahandsmarknaden var säkra på att ECBS skulle köpa dessa obligationer inom en tid och på villkor som gjorde det möjligt för dessa aktörer att i praktiken agera som ECBS:s mellanhänder för förvärv av obligationerna direkt från den berörda medlemsstatens myndigheter eller andra offentlighetsliga organ.

Det framgår emellertid av de förslag till beslut och riktlinjer som framlagts av ECB i detta mål att ECB-rådet ska vara behörigt att besluta om omfattningen, inledandet, fortsättningen på och inställandet av de interventioner på andrahandsmarknaderna som föreskrivs i OMT-programmet. Dessutom har ECB angett vid domstolen att ECBS har för avsikt att dels iakttä en minimifrist från utfärdandet av en obligation på förstahandsmarknaden till köpet på andrahandsmarknaderna, dels avstå från att i förväg offentliggöra sitt beslut att göra sådana köp eller storleken på de planerade köpen.

I den mån som dessa garantier gör att det kan förhindras att villkoren för utfärdande av statsobligationer påverkas av förvisningen om att obligationerna kommer att köpas av ECBS efter att de utfärdats, säkerställer de att genomförandet av OMT-programmet i praktiken inte får en

verkan som motsvarar den av ett förvärv av statsobligationer direkt från medlemsstaternas myndigheter eller andra offentligt rättsliga organ.

Enligt domstolen utesluter särdragen hos OMT-programmet även att det kan anses vara ägnat att frånta medlemsstaterna incitament att bedriva en sund finanspolitik, och det kan därför inte anses kringgå det mål som eftersträvas med förbudet mot monetär finansiering av medlemsstaterna.

PÅPEKANDE: Begäran om förhandsavgörande gör det möjligt för domstolarna i medlemsstaterna att, i ett mål som pågår vid dem, vända sig till EU-domstolen med frågor om tolkningen av unionsrätten eller om giltigheten av en unionsrättsakt. Domstolen avgör inte målet vid den nationella domstolen. Det är den nationella domstolen som ska avgöra målet i enlighet med EU-domstolens avgörande. Detta avgörande är på samma sätt bindande för de övriga nationella domstolar där en liknande fråga uppkommer.

Detta är en icke-officiell handling avsedd för massmedia och den är inte bindande för domstolen.

Domen i [fulltext](#) publiceras på webbplatsen CURIA dagen för avkunnandet.

Kontaktperson för press: Gitte Stadler ☎ +352 4303 3127

Bilder från uppläsningen av domen finns tillgängliga på "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106